

Af Elisabeth Bruun Olesen (VS) m.fl.
(Fremsat 30/1 87).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan på mange måder tilslutte mig intentionerne bag forslaget, men jeg synes ærlig talt, at det, vi gør og har gjort i 3-4 år i Undervisningsministeriet, er betydelig bedre og mere effektivt end det, VS her stiller forslag om.

Jeg synes, det er en dårlig idé at ansætte specielle ligestillingsinspektører eller ligestillingskonsulenter. Det, vi har gjort i Undervisningsministeriet, er at mobilisere de medarbejdere, ministeriet allerede har, og lade dem komme med ideer og lade dem udføre ideerne og dermed få en så vidt forgrenet indsats som muligt.

Punkt 2 drejer sig om, at der skal laves efteruddannelseskurser for lærere, bl.a. i gymnasiet. Også på det punkt kommer fru Elisabeth Bruun Olesen uhjælpelig bagefter, idet sådanne kurser findes i Gymnasiedirektoratets regi i øjeblikket. De eksisterer altså – de er i gang.

Hvad angår kvinderepræsentationen, kan jeg oplyse, at jeg for nylig nedsatte et udvalg på gymnasieområdet, hvor der udelukkende var kvinder. Det synes jeg nu ikke er noget forbillede, men det gjorde jeg altså. Det normale er, at der er mellem 30 og 50 pct. kvinder i de forskellige udvalg. Det kniber tit med at få organisationerne til at udpege kvinder. Jeg synes, vi er gået til det i ministeriet, og jeg synes også, ministeriet selv udgør et godt eksempel på, at kvinder i stort omfang kan indtage lederposter. Det forsøgsarbejde, som forslagsstillerne ønsker gennemført, er i fuld gang, og de midler, der ønskes afsat, er til rådighed i betydeligt omfang. Introduktionskurserne til de tekniske skolers mandefag er bl.a. i stort omfang forbeholdt kvinder fra folkeskolens afgangsklasser. Og sådan kunne jeg nævne en hel masse, som dels står i den plan for »Kvinder i Beskæftigelse«, som Undervisningsministeriet udarbejdede for et par år siden, og som dels vil kunne stå i den opfølgingsplan, som jeg da meget gerne vil sende til udvalget på den givne foranledning.

Der gøres meget på dette felt i Undervisningsministeriets regi – der gøres faktisk betydelig mere, end VS her lægger op til. Jeg mener også, at den metode, vi har valgt, hvor vi så at sige bruger de forhåndenværende søms princip – vi bruger de folk, vi har, de midler, vi har, og de kasser, vi har – synes jeg er en rigtig måde at gøre det på.

Det hele startede for 3-4 år siden med, at jeg bad alle medarbejdere i ministeriet om at komme med ideer til, hvad vi kunne gøre for at løse det specielle problem, vi får, fordi der specielt i nogle kvindefag er dårlige beskæftigelsesmuligheder. Der kom masser af ideer. Vi holdt et møde en eftermiddag, som jeg selv ledede, og hvor ideerne kom ind på bordet, og så fandt vi ud af, hvilke ideer vi skulle arbejde videre med. Der blev ved den lejlighed udarbejdet en meget tyk rapport om samtlige de ideer, der var kommet frem. Alt det vil jeg meget gerne overlade udvalget.

Vi har ikke ligget på den lade side i denne sag, og det skulle også bare mangle, for opgaven lyder meget enkelt fortalt, som følger: der afgår i løbet af det næste par år 200.000 mænd fra arbejdsmarkedet, men der afgår kun 100.000 kvinder, og det betyder, at der for de tilkommende på arbejdsmarkedet bliver et helt specielt problem for pigerne, hvis de kun søger ind i de traditionelle kvindefag. Dette har vi kunnet se i 4 år, lige så længe jeg har været minister, og der er mange vidner på, at vi ikke har ligget på den lade side. Resultaterne er ganske omfattende, for kvindernes procentandel af ansøgetallet til en række traditionelle mandefag er steget ganske kraftigt. Om det så er vores foranstaltningers skyld, eller om det simpelt hen skyldes den debat, der har været, ved jeg ikke – jeg tror måske nærmest det sidste. Men om ikke andet har vores foranstaltninger været med til at stimulere debatten, og så er det også umagen værd.

Jytte Andersen (S):

I forbindelse med Folketingets debat om regeringens handlingsplan understregede vi fra socialdemokratisk side, at vi synes, det er helt afgørende vigtigt for reel ligestilling, at arbejdsmarkedssystemet og uddannelsessystemet blev gearret sådan, at kvinders ret til uddannelse og arbejde blev realiseret, og at der

[Jytte Andersen]

blev taget hensyn til kvinders særlige kvalifikationer.

Der er altså både tale om, at arbejdets organisering og uddannelsessystemets indhold og struktur skal ændres, hvis vi skal have fjernet systemernes undertrykkelsesmekanismer i forhold til kvinders udviklingsmuligheder.

Vi har set undersøgelse på undersøgelse, der har vist det samme billede. Jeg vil bare nævne tre eksempler. Det første er de støjende drenges adfærd med ballade og uro – for nu at sige det sådan på skolesprog – hvordan de dominerer i folkeskolens klasser på bekostning af de søde, stille piger. Groft sagt kan man sige, at de undersøgelser, vi har set, viser, at drengene på nogle af folkeskoleområderne sætter sig på lærernes opmærksomhed, og dermed svækkes lærernes mulighed for at støtte pigernes udvikling.

Det andet eksempel, jeg vil nævne, er det, man ofte støder på: nemlig at kvinder, der ønsker utraditionelle uddannelser, ønsker at foretage utraditionelle valg, mødes med et lidt tøvende spørgsmål: er du nu sikker på, at du kan? Er du nu sikker på, at du kan klare det, fordi det er jo en dregeverden og mandeverden, du bevæger dig ind i? Og det er faktisk spørgsmål, som ikke er særlig opmuntrende for piger, der ønsker at betræde nye veje.

Det tredje eksempel, som vi også har set og hørt tit og ofte, er erhvervsvejledningen og vejledningen i folkeskolen i det hele taget. Selv om det er korrekt, som ministeren siger, at der foregår noget, foregår vejledningen, både erhvervsvejledningen og vejledningen i valg af skolefag, generelt for traditionelt. Det hænger selvfølgelig sammen med lærernes og vejledernes egne normer og egen selvopfattelse, men det hænger naturligvis også sammen med manglende efteruddannelsesmuligheder i kønsroller og ligestilling.

Vi synes i Socialdemokratiet, at VS' forslag er godt, fordi det forholder sig til nødvendigheden af en nyorientering og en oprioritering i direktoraterne, men synes dog også, at modellen med så mange fagkonsulenter og faginspektører kunne overvejes en anelse, for det er rigtigt, at det er godt i en periode at have nogle indpiskere, som kan sætte gang i andre faggrupper, så hele systemet bliver gearret til at se på ligestilling og kønsroller som en naturlig del af det arbejde, der fore-

går. Derfor er vi lidt nervøse for, at en meget fast struktur skal betyde, at man derved har et alibi for, at »alt det dér med ligestilling klarer den og den medarbejder«. Det er altså risikoen ved det. Men vi vil gerne være med, i hvert tilfælde når det drejer sig om folkeskoleniveauet, fordi det nok er her, det er nødvendigtst.

VS' forslag forholder sig også til nødvendigheden af efteruddannelsesmuligheder i ligestilling og kvindepædagogik for lærere både på kort og lang sigt, og det synes vi er meget nødvendigt, ligesom det forholder sig til nødvendigheden af revision af eksisterende undervisningsvejledninger og læseplaner, nye arbejdsmetoder, forsøgs- og udviklingsarbejde og pædagogisk forskning.

Jeg har som medlem af bestyrelsen for småbørnsseminariet på Vesterbrogade lige fået en rapport i hånden, som hedder »Han, hun og damerne«. Det er et speciale, som nyuddannede pædagoger er gået i gang med om drenge- og pigeopdragelsen. En af deres begrundelser for at gå i gang med dette projekt, som er meget spændende, er, som det hedder: »Det er i alderen 0 til 7 år, grundlaget for kønsrollemønstret dannes.« Hvis vi vil ændre de stereotype kønsroller, er det allerede her, vi må gribe ind. Det er ikke vores intention at gøre drenge og piger ens, men ligeværdige, og begrundelsen her synes jeg taler for, at vi skal længere ned i aldersgruppen; der er altså også tale om daginstitutionspersonalets efteruddannelsesmuligheder.

Connie Hedegaard (KF):

Det Konservative Folkeparti og CD, hvem mine bemærkninger også dækker, forstår og deler forslagsstillernes ønske om at sikre den størst mulige ligestilling i uddannelsessystemet, forstået således, at der tages lige stort hensyn til piger og drenge. Men som det også fremgik af undervisningsministerens tale lige før, er det jo ikke en ny opdagelse, forslagsstillerne har gjort. Forslagsstillerne kan ikke tage patent på at være opmærksom på det problem. Der sker allerede meget, og der er iværksat en række initiativer, som vi nu forhåbentlig kan høste frugterne af. For problemet bl.a. med de stille piger er jo reelt nok.

[Connie Hedegaard]

Men jeg synes nok, at forslagsstillernes fremstilling af pigernes forhold i dag er mere dystre og generaliserende, end berettiget er. Mange af de elever og uddannelsessøgende, vi her taler om, er jo, fru Elisabeth Bruun Olesen, børn af kvindebevægelsen, døtre af 60ernes og 70ernes kvinder, hvilket på godt og ondt har sat sit præg på dem, deres bevidsthed og dermed også på ligestillingsproblematikken, som den tager sig ud i 80erne og i fremtiden.

Jeg synes, at man i forslagsstillernes bemærkninger fornemmer en tendens til at fastfryse pigerne mere i de traditionelle mønstre, end de egentlig er i dag. Drengerollen defineres som initiativtagen, spørgelyst, eksperimenteren, diskussionslyst osv., hvor pigerne konsekvent omtales som undertrykte, selvundertrykte, nogle, der skal lære af drengenes gode sider, osv.

Ja, eller også er det omvendt. Måske pigerne skal være sig selv og deres egenskaber defineres positivt og værdsættes og accepteres på lige fod med drengenes. Opgaven må være at give pigerne selv værd. Først og fremmest gennem opdragelsen og dernæst i uddannelsessystemet. Vi skal ikke gøre pigerne til særtilfælde, men jeg tror da gerne, at forslagsstillernes ønske er reelt nok. Vi synes bare, at analysen er noget firkantet. Et godt eksempel, synes jeg, er troen på, at bare vi får 50 pct. kvinder repræsenteret diverse steder, kommer problemet nærmere sin løsning. Det er ikke en tro, vi ubetinget deler.

Jeg skal ikke gøre mere ud af dette forslag. Det Konservative Folkeparti og CD afviser forslaget.

Hanne Severinsen (V):

Også i Venstre er vi meget optaget af spørgsmålet om, hvordan vi sikrer ligestilling i undervisningssystemet, og vi har da også været opmærksomme på, at der nok foregår nogle forskelsbehandlinger, som i virkeligheden har været ubevidste, og derfor synes jeg, det er vældig godt, at man nu også fra forskerside har prøvet at afdække nogle af de barrierer, som har været usynlige tidligere.

Noget af det, som helt klart har præget uddannelse, er, at pædagogikken måske nok har været indrettet i nogle fag mere på drengenes præmisser; det gælder f.eks. fysik og informationsteknologi. Vi kan se, at der er en

helt klar forskel på drenges og pigers valg her, og det behøver altså bare ikke at være pigernes skyld; det kan også skyldes, at man har indrettet undervisningen på en sådan måde, at det ikke tiltalte pigerne. Man har i informationsteknologien måske lagt lidt for meget vægt på, at det var noget, man kunne sidde og spille med, og måske ikke så meget noget, man kunne sidde og bruge til noget nyttigt, som jo mange piger synes er meget mere interessant.

Omvendt virker det også, som om der har været fag, der mere tiltrak piger, og hvor man måske også skulle se på pædagogikken og se lidt på, hvordan man her også kunne tiltrække drengene, for det skal jo gå begge veje.

Igen må det siges, at det er noget, som er i god gang, og derfor synes jeg heller ikke, der er nogen grund til at fremsætte dette forslag. Midt i en fase, hvor mange af disse ting faktisk foregår, kommer man pludselig med et sådant firkantet forslag. Det kan jeg ikke se der er nogen særlig grund til, specielt fordi vi jo faktisk her i begyndelsen af januar havde en lang debat i Folketinget om regeringens handlingsplan, hvor alle ministerier havde gennemgået deres ressortområde for at prøve at finde ud af, hvad de ville gøre, og lave en samlet strategi. Deraf fremgik det jo klart, at Undervisningsministeriet var et af de ministerier, der, både hvad angår initiativer, og hvad angår midler, man har afsat til at realisere initiativerne, var førende. Det har vi også brug for, for der er meget at gøre, men hvis man tror, at det, man skal, bare er klarat ved, at man laver nogle udvalg med 50 pct. kvinder og så i øvrigt ansætter nogle ligestillingskonsulenter, tror jeg, man ser meget fejl. Det er netop så udmærket, som man har gjort i Undervisningsministeriet, nemlig at man har integreret det som en del af hele ministeriets strategi, og så har man også vagthunde omkring. Men de behøver jo ikke være ansat til kun at være vagthunde. Det kunne også være, at de, netop fordi de fungerer i systemet, er langt mere egnede til virkelig at gøre noget for at fremme ligestillingen i vores undervisningssystem.

Det sidste – og det er vi jo enige om – er, at vi skal have fremmet ligestilling. Der er mange barrierer, men jeg kan egentlig også tilslutte mig det, fru Connie Hedegaard sagde lige før, nemlig at vi faktisk er på vej, og

[Hanne Severinsen]

pigerne er måske ikke helt så traditionelle, som man vil gøre dem til. Nu skal vi jo passe på, at vi ikke gør tingene værre, end de er. Vi er godt på vej, og jeg synes i virkeligheden, at noget af det mest positive i disse års ligestillingsdebat er, at vi er ved at nå dertil, at vi mere interesserer os for, hvordan vi kan fremhæve de kvalifikationer, kvinderne har, og give dem selvtilid, fordi de også har noget, og samtidig måske også lære drengene, at der er nogle af de kvalifikationer, de måske også skulle erhverve sig. Men så er viovre i nogle helt andre debatter.

Jeg synes altså, at dette forslag er ganske overflødigt.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

I ligestillingsdebatten i januar måned fik jeg det indtryk – og undervisningsministeren skal også have et venligt ord med fra mig i dag – at ministeriet faktisk i modsætning til en række andre ministerier har sat nogle ting i gang. Men det er klart, at jeg deler den utålmodighed, som dette forslag er et udtryk for.

Under ligestillingsdebatten opfordrede vores ordfører, fru Ebba Strange, også til ansættelse af en ligestillingskonsulent i hvert direktorat. Det ville vi i SF finde var en god begyndelse. Ligeledes har vi et forslag om flere kvindelige vejledere bl.a. på efg-skolerne, og det forslag, vi har behandlet her i dag om en ny 1000-pladsaftale, skal også ses som et udtryk for den ligestilling, der ligger i at tage del i arbejdsmarkedet. Det bør være en menneskeret.

Ligestillingsdebatten viste, at det er meget vigtigt, at der bliver sat ting i gang på det kommunale og det amtskommunale område, for dér er i høj grad brug for konkrete skridt. Det glæder mig også at erfare, at man er i gang mange steder. F.eks. så jeg for nylig, at Danmarks Lærerhøjskole har ansat en lektor i ligestillingspædagogik, og mange steder i det private erhvervsliv og inden for organisationerne har man nu fået nedsat ligestillingsudvalg. Vi er altså lige så forsigtigt på vej. Farten er ikke hurtig nok heller for mig.

Men jeg tror, at fru Jytte Andersen havde fat i den pointe, som også er allervigtigst for mig, nemlig hvornår de holdninger, vi har, dannes. De dannes så tilpas tidligt i livet, at det måske lige præcis er den del, der er

glemt i det ellers meget flotte og sammenhængende forslag, der dækker hele uddannelsesspektret, nemlig daginstitutionerne. Jeg håber, at vi, når vi får et andet flertal herinde, kan komme noget hurtigere videre, end der er lagt op til nu.

Ole Vig Jensen (RV):

Vi er i Det Radikale Venstre meget indstillet på at være med til at fremme ligestillingsbestræbelserne i uddannelsessystemet, som dette her jo specielt går ud på. Jeg kan henvise til, at vi ud over at gøre en særlig indsats på dette område i hvert fald på flere andre områder har taget initiativer netop ud fra det samme ønske: at fremme ligestillingen mest muligt i vort samfund.

Jeg synes, det er rigtigt at sige, at der vel netop på uddannelsesområdet er taget flere initiativer igennem det sidste par år end nogen sinde tidligere og flere end på noget andet område inden for samfundslivet. Jeg mener, vi er nået ganske langt, og jeg vil i øvrigt henvise til, at der netop med to forslag, vi har haft til behandling i dag, nemlig om gymnasiet og folkeskolen, er muligheder for gennem et udviklingsarbejde og også gennem den udvikling af gymnasiet, der nu skal foregå, bl.a. gennem den indholdsgennemgang af fagene, der skal sættes i gang eller allerede er sat i gang, at fremme synspunkter, som vi er mange der er enige med forslagsstillerne om at det er væsentligt at få fremmet. Så alene i dag har vi altså på uddannelsesområdet haft to forslag, som efter min opfattelse peger i den rigtige retning.

Når vi ikke kan støtte forslaget, som det er udformet, er det, fordi vi næppe tror, at det, som det fremgår allerede af punkt 1, er vejen frem f.eks. at ansætte yderligere faginspektører og konsulenter i ministeriets direktorater. Hvis man har fulgt arbejdet i ministeriet gennem et stykke tid – og det har vi jo, også i kraft af hvad vi har fået tilsendt i Folketingets uddannelsesudvalg – er man mægtig opmærksom på de problemer, som rejses af forslagsstillerne her, og jeg tror i og for sig, at opgaven varetages ganske tilfredsstillende af dem, der er opmærksom på, at det er nødvendigt at gøre – for det er det – en ekstraordinær indsats.

Det er vel heller ikke forkert at sige, at der allerede er iværksat en række specielle kur-

[Ole Vig Jensen]

ser, som også har til formål at fremme ligestillingen i samfundet.

Som det fremgår af disse bemærkninger, vil vi ikke kunne støtte forslaget, som det foreligger her, men vi mener, at det er forslagsstillernes fortjeneste, at vi nu under udvalgsarbejdet kan få afdækket, hvor langt man er kommet i bestræbelserne for at nå noget af det, som er bygget ind i forslaget her, og på den måde vil vi bidrage under det kommende udvalgsarbejde, gerne sammen med forslagsstillerne.

Steffensen (KRF):

På grund af det fremskredne tidspunkt skal jeg helt henholde mig til undervisningsministerens bemærkninger om forslaget.

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg ved ikke, om jeg nogen sinde kommer til at forstå mig på kvindepædagogik, men alligevel føler jeg personlig intet positivt ved dette ligestillingsforslag fra VS. Fremskridtspartiet gider faktisk ikke være med på den dér tvungne ligestillingsvogn, som for andre partier er så vigtig. Det er da naturligvis rart som kvinde at registrere den særbehandling, der tilsyneladende er så vigtig for andre kvinder.

Personlig er jeg ikke tilhænger af ligestillingsdebatten, som jeg mener en gang imellem har et lidt latterligt skær over sig, men o.k., det er altså bare min mening.

Når man læser, at der er noget, der kaldes efteruddannelse i ligestilling, og at drenge kan lide elektronik, mens piger foretrækker hjemkundskab, kan man sige: og hvad kan vi så lære af det? Hvor er problemet egentlig i den sag?

Jeg må sige, at jeg er fuldstændig uenig med forslagsstillerne i deres opfattelse af, hvordan drenges og pigers opmærksomhed fra lærernes side opfattes. Jeg mener ikke, det er underbygget overhovedet i den bemærkning, som forslagsstillerne har printet i forslaget. For mig ser det ud, som om forslagsstillerne opfatter pigerne som nogle mæhlam, der ikke tør sige noget som helst, og som man tilmed vil have ind i traditionelle drengefag. Stakkels piger, der på den måde nedvurderes af forslagsstillerne!

Regeringen har jo allerede via en ministerfrues og en venindes krav bøjet sig for ven-

strefløjens ligestillingskrav. De problemer, udenrigsministeren fik i den anledning, og de risici, der er ved en ukvalificeret sammensætning i diverse udvalg, er også et af resultaterne af al den ligestilling eller positive særbehandling, som jeg hellere vil kalde det.

Fremskridtspartiet kan således ikke med sin bedste vilje deltage i det ligestillingshysteri. Det vil vi helt overlade til regeringen.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil starte med at takke Socialdemokratiet og SF, som, synes jeg, forholdt sig seriøst til, hvad dette egentlig handler om. Det handler ikke om ligestilling i al almindelighed, det handler om efteruddannelse af lærere. Der er nemlig et stort uddannelsesefterslæb med hensyn til kendskab til kvinders placering på arbejdsmarkedet, ja, i det hele taget til kvinder hos den eksisterende lærermasse, og det er det, forslaget forsøger at råde bod på, som der står i indledningen til de almindelige bemærkninger. Det er lærere, som er blevet uddannet for mange år siden, det er også lærere, som er blevet uddannet for nylig, men som ikke har lært en disse om kvindepædagogik og ligestilling.

Dette er altså ikke en generel ligestillingsdebat, men udtryk for et ønske om, at der rådes bod på det uddannelsesefterslæb, som lærerne har.

Jeg var glad for, at undervisningsministeren tilsluttede sig hensigterne i forslaget, men samtidig syntes ministeren, at det var en rigtig dårlig idé med alle disse ligestillingskonsulenter, for det var meget bedre at mobilisere de allerede ansatte.

De to ting står ikke i modsætning til hinanden. Man kan mobilisere det samlede undervisningsministeriums ansatte, samtidig med at man sikrer sig, at der er én, der i speciel grad er opmærksom på området, og hvis funktion også skal være at bistå, når der sker nogle nye ting, hvor kvindesynspunktet helst skulle ind.

De ligestillingskonsulenter, vi har haft på arbejdsmarkedet, har jo ikke forbudt det øvrige personale på arbejdsformidlingen eller i det hele taget arbejdsformidlingssystemet overhovedet at tænke på ligestilling. Tværtimod har de skullet give et ekstra skub, så ligestillingsaspektet kom ind hele tiden. De

[Elisabeth Bruun Olesen]

to ting står absolut ikke i modsætning til hinanden, men skulle gerne supplere hinanden.

Så sagde ministeren, at forslaget var så inderlig overflødigt, fordi alt dette såmænd allerede var i gang. Det sagde arbejdsministeren også, da vi kom med et forslag om tværgående undervisning af kvinder over 25 år, og faktisk har tiden lige siden vist, at der ikke sker noget på det område.

Jeg ved godt – og det står også i forslaget – at der i dag er nogle aktiviteter i gang også med hensyn til efteruddannelse af lærere. Bl.a. er der på gymnasieområdet et udvalg, der har planlagt et kursus om ligestilling og har lavet bl.a. en video. Det er meningen, at to lærere fra alle landets gymnasier skal deltage i kurset, og derefter skal disse lærere selv afholde kurser eller pædagogiske dage på deres egne skoler, således at alle skoler i princippet får en eller anden form for kursus. Kurset varer halvanden dag. Det er jo ikke ret meget, og der er også kun afsat ½ mill. kr. til det.

Man kan måske sige, at gymnasielærere er så vant til selv at sætte sig ind i tingene i deres fritid, at de såmænd selv kan finde ud af det, men det er ikke den måde, vi ønsker det skal foregå på. Vi ønsker faktisk, at alle får en efteruddannelse i dette inden for gymnasieområdet, så selv om man er i gang, hvad jeg giver ministeren ret i, kan man sige, at det er meget utilstrækkeligt, for det er ikke mere end det, jeg snakker om.

Så må man spørge, om der for øvrigt ikke også var behov for at få ligestillings- og kvindepædagogik ind i teoretisk pædagogikum, og om det ikke også burde være obligatorisk dér.

Det er også rigtigt, at der på folkeskoleområdet har været nogle kurser, men igen er det ikke noget, der har kørt bredt, noget, der er kørt ud til alle. De kurser, der har været på folkeskoleområdet, har haft det mål og det ønske at få flere kvindelige lærere til at søge og påtage sig lederjob i skolen, og det kan såmænd også være godt nok, men det er ikke det, dette handler om.

I handlingsplanen har man nævnt kurser for skolevejledere, og også her er det meningen, at skolevejlederne bagefter skal orientere deres kollegaer. Men det er igen ikke ret meget og ikke tilstrækkeligt, og på det område, som er vigtigst, nemlig de tekniske skoler og hele efg-området, som vi specielt har lagt

vægt på, foregår der ingenting – ingenting! Der har været afholdt en forstanderkonference, og handlingsplanen nævner, at man er i gang med at overveje – og jeg understreger ordet overveje – men det er efteruddannelseskurser, som ikke eksisterer endnu.

Man har udarbejdet en rapport om dataundervisning på Jern og Metal og Levnedsmiddel, og den indeholder en del om lærerroller og om lærerholdninger til kønsproblematikken, men generelt set er ressourcerne inden for efg-området gået til at få kvinder ind i mandefag, og det er ikke det, vi taler om her. Det er efteruddannelseskurser for lærerne.

Inden for efg-området og de tekniske skoler er det altså ikke lærerne, der er blevet fokuseret på, men pigerne. Det er såmænd også godt nok, men det er stadig væk ikke det, vi taler om; det er noget andet.

Jeg synes, det er vigtigt at præcisere, at vi i bemærkningerne til forslaget flere gange har sagt, at det, der her foreslås, skal suppleres det, der allerede sker, fordi vi synes, at det, der sker, er for lidt, at der skal mere til.

Så giver jeg fru Jytte Andersen og fru Hanne Thanning Jacobsen ret i, at daginstitutionspersonalet også burde efteruddannes. Det kan man jo føje ind i forslaget og rette op på det på den måde.

Det, jeg har sagt nu, er også et svar til Venstre, der mente, at vi var så godt på vej, at dette forslag var inderlig overflødigt. Det er vi altså ikke. Vi er meget lidt på vej med nogle meget, meget, meget, meget små skridt, og skridtene skal altså blive noget større, hvis det skal batte noget. Derfor er forslaget i forhold til den virkelighed, vi lever i, ikke ganske overflødigt, når man kigger på, hvad der sker, og hvor mange penge der bruges. Det er nemlig ikke ret mange.

Fru Connie Hedegaard var inde på, at det var en meget dyster måde, vi omtalte pigerne og deres udvikling på, og at jeg skulle huske på, at dette var børn af kvindebevægelsen. Nu vil jeg lige minde fru Connie Hedegaard om, at det jo ikke er den samlede danske folkeskoleelevbestand, som er produkter af kvindebevægelsen, for så mange aktive var der slet ikke i kvindebevægelsen.

Dette handler ikke om, at vi fastfryser nogle roller for piger. Bemærkningerne bygger bl.a. på nogle ret forfærdende undersøgelser, som er lavet af en folkeskolelærer i

[Elisabeth Bruun Olesen]

Århus Kommune, og som viser, at pigerne bliver mere og mere stille i skolen. De starter med at sige næsten lige så meget som drengene. Når der er gået tre år, er de så godt og grundigt ødelagt, at de ikke siger en tiendedel af det, drengene siger, og til ære for fru Pia Kjærsgaard kan jeg lægge rapporterne frem med navns nævnelse i udvalget. Det er ret forfærdende at få at vide, at pigernes lyst til eller pigernes mulighed for at sige noget bliver så meget mindre, fordi lærerne – selvfølgelig ikke fordi de er onde, men fordi de er et produkt af det samfund, vi lever i, og altså et produkt af den kvindeundertrykkelse, vi har – simpelt hen henvender sig til drengene på en ganske anden måde end den, de henvender sig til pigerne på.

Det er folkeskolelærerne, der er med til at ødelægge pigernes selvværd og selvfølelse, men det kan vi få bevist og belyst mere grundigt i udvalget. Det er ikke bare min sindssyge idé; der er faktisk lavet nogle rapporter om det.

Der var jo ikke meget at takke andre end SF og Socialdemokratiet for. Jeg skal ikke gentage, at dette er nødvendigt, men blot præcisere, at det selvfølgelig er glædeligt, at vi i debatten er kommet så langt, at det kun er Fremskridtspartiet, der nægter, at problemet eksisterer. Det næste kan jo så være, at man får taget mere end nogle meget små skridt, at man får taget fat om nældens rod og får gjort noget mere grundigt ved det.

Jeg håber, at man, når der kommer et andet flertal, kan få gang i dette, så man kan komme videre og virkelig få et gennembrud.

Jytte Andersen (S):

Jeg vil erklære mig fuldstændig enig i fru Elisabeth Bruun Olesens synspunkt: at når man sådan sidder og hører indlæggene fra ministeren og ordførerne for regeringspartierne, er det, som om det hele går så godt og så udmærket. Det gør det også på nogle meget små og afgrænsede områder, når man ser hele uddannelsesspektret i denne sammenhæng. Det, vi mangler, er nogle tidsrammer for, hvornår efteruddannelse i kønsroller og ligestilling bliver generel for alle folkeskolens lærere, for vejlederkorpset osv. osv. Altså tidsrammer og økonomi frem for flotte ord og hensigter. Det, vi hørte i forbindelse med regeringens handlingsplan om ligestilling, var

også nogle flotte og fine ord. Det er det samme, vi hører i dag.

Jeg synes, at den utålmodighed, der normalt plejer at præge ministerens synspunkter, mangler helt her. Der er alt for meget tålmodighed, og der er altså nogle af os, der ikke er tålmodige nok. Vi er faktisk ret utålmodige, og vi er også utålmodige, når vi ser undervisningsministerens bidrag til handlingsplanen af 1. september 1986. Nu er der godt nok gået nogle måneder, men i alle formuleringerne – hvis man bare tager Direktoratet for Folkeskolen og Seminarierne – står der, at man skal overveje, at man vil kigge på. Der står f.eks. vedrørende teknologiområdet, at der ikke er nogen konkrete fremstød, der drejer sig om ligestilling. Der står, at man regner med at kunne fortsætte det samarbejde med de fem kommuner om udviklingsarbejde, som er etableret, osv. osv., altså overvejelser og forhåbninger, men ikke noget med tidsrammer, ikke noget med økonomi, og det er det, der er brug for. Det er det, forslagsstillerne og de, der har støttet forslagsstillerne, gerne vil have på bordet.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Jeg synes nok, det er lidt af en anklage, fru Elisabeth Bruun Olesen kommer med mod den samlede danske folkeskolelærerstand. Det er folkeskolelærerne, der er skyld i, at pigernes selvværd ødelægges, sagde fru Elisabeth Bruun Olesen. Der kommer jo utrolig mange nye, unge lærere. Der er utrolig mange lærere, der også har øje for dette problem. Det er da ikke sådan noget, der kun lige er nogle få mennesker herinde i Folketinget der har set. Det er noget, der er en del af lærernes dagligdag, og som mange lærere er optaget af.

Jeg synes ikke – selv om jeg er enig med fru Elisabeth Bruun Olesen i, at problemet er der – at vi må fremstille det, som om der ikke sker noget overhovedet, for det gør der. Men det er da utroligt, at man i sådan en debat kan stå og tale om, hvor vigtige de allerførste år er, uden f.eks. at nævne familien og den holdningspåvirkning, der sker i familien, med et eneste ord, mens man med det samme kigger på vuggestuer og børnehaver, og hvad ved jeg.

[Connie Hedegaard]

Der er bevægelse i tingene, men det tager nogen tid. Det er århundreders, for ikke at sige årtusinders, holdning til ligestilling, der skal ændres, og jeg synes, vi når meget hele tiden. Kvindebevægelsen har åbenbart ikke nået tilstrækkelig meget, hvis vi skal tro på, hvad fru Elisabeth Bruun Olesen sagde lige før, men nu er regeringen altså i gang med at sætte lidt af det i system. Regeringen gør noget. Der skal ikke stå det indtryk tilbage efter denne debat, at der slet ikke er andre end fru Elisabeth Bruun Olesen og forslagsstillerne i øvrigt, der er opmærksomme på problemet. Det er der, og der sker noget.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg skal blot præcisere igen: dette forslag handler om efteruddannelse af lærere. Det er derfor, familien ikke er bragt ind i det. Det handler ikke om efteruddannelse af familien. Man må diskutere på de præmisser, et forslag er lavet på. Dette er ikke et oplæg til en generel ligestillingsdebat, men en påpegning af, at de lærere, som underviser i folkeskolen, på gymnasiet og i særlig grad på de tekniske skoler, har en meget mangelfuld viden både om kvindepædagogik, om kvinders placering på arbejdsmarkedet og om den debat, der har været ført i mange år. Deres efteruddannelsesmuligheder generelt set på de tekniske skoler er meget dårlige, og vedrørende kvindepædagogik og ligestilling eksisterer de stort set ikke.

Så sagde jeg ikke, at hver eneste dansk folkeskolelærer er skyld i, at pigerne udvikler sig på en anden måde end drengene – man hører måske nogle gange det, man har lyst til at høre – jeg sagde, at også folkeskolelærere er et produkt af det samfund, vi lever i, og at de undersøgelser, der er blevet lavet, har vist, at danske folkeskolelærere faktisk opfører sig forskelligt over for drenge og piger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 118:

Forslag til folketingsbeslutning om en forbedret støtte til elever på folkehøjskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler og efterskoler.

Af Ole Vig Jensen (RV) m.fl.
(Fremsat 30/1 87).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Det er en god bekendt, der er til behandling i dag som sidste punkt på en lang dagsorden. Jeg tænker ikke på hr. Ole Vig Jensen som en god bekendt, men på hans forslag. Det er jo sat ind i finansloven for 1987 med 20 mill. kr., og det er aftalt, at i næstfølgende finansår vil de 20 mill. kr. blive til 48 mill. kr. Derfor er det heller ikke nogen overraskelse, når jeg her kan sige, at regeringen er positivt indstillet over for forslaget.

Jeg burde nu foretage en gennemgang af hele dette utroligt udviklede elevstøttesystem og forklare om elevstøtterammer, om socialindkomst, om grundstøtte og om særstøtte, men det vil jeg skåne ordførerne for, for jeg tror ikke, de vil høre særlig godt efter, og selv om de gør det, kan de ikke finde ud af det alligevel, medmindre de kender det i forvejen. Det er nemlig kolossalt udviklet, og en af de ting, jeg synes vi skulle ofre en tanke her i foråret, er, om vi kunne forenkle dette system, om vi kunne bruge de ekstra penge til at gøre det lidt enklere. Det er bare en idé til overvejelse.

Jeg kan gå ind for forslagens punkter 1, 2 og 3 om differentierede elevstøtterammer, om indtægtsskalaen og om nedsættelse af aldersgrænsen for forældreafhængigheden. De penge, der derefter bliver tilbage, kan vi så bruge til at forhøje satserne med. Det er aftalt, og det synes jeg er helt i orden.